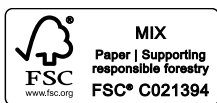

LILIANA COLANZI NI LYSER I MÖRKRET

WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

ÖVERSÄTTNING AV HANNA NORDENHÖK

Wahlström & Widstrand
Box 3159, 103 63 Stockholm
www.wwd.se
info@wwd.se

COPYRIGHT © Liliana Colanzi 2022
OMSLAG Kerstin Hanson
ÖVERSÄTTNING Hanna Nordenhök
TRYCK ScandBook, EU 2025
Första tryckningen
ISBN 978-91-46-24322-9

INNEHÅLL

Grottan	11
Atomito	33
Chaco	61
Skulden	77
De grönaste ögonen	93
Ni lyser i mörkret	101
Den smala vägen	125

GROTTAN

Hon föll framstupa och slog i marken med den uppsvällda buken. Hon hade inte sett stenen. Kaninens döda kropp vräkte ut över snön och fläckade den karmosinröd. Den unga kvinnan släpade sig in i grottan. Någonting hade gått sönder inuti henne och rann nedför hennes ben. Hon skrek av smärta: genom luften ovanför hennes huvud myllrade fladdermössen.

Hon hade börjat svälla för flera månader sedan nu, efter en högtid dit det bjudits in män från en annan klan. Hon visste inte vem av dem som befruktat henne, men det hade ingen betydelse. Det enda som betydde något var att hålla sig smidig och ha tillräcklig sinnesskärpa för att kunna jaga och springa, och det var känt att honor som bar knöl blev långsammare och släpade efter och därför måste stanna vid bopplatsen tills det var dags för dem att föda.

Smärtan slog omkull henne och hon hamnade på rygg. Hon försökte minnas vad andra kvinnor brukade göra i situationer som denna. För sitt inre såg hon sin mor sitta på huk på marken och klämma ur sig magra, blåaktiga ungar som alltid dog inom några dagar. Bara hon och hennes syster hade överlevt, och visat sig starka och dugliga nog att klamra sig fast vid livet ännu lite till. Hon

satte sig på huk och drabbades omedelbart av impulsen att krysta. Hon borde inte ha lämnat boplatsen i sitt uppsvällda tillstånd, men hon hade blivit så uttråkad av att stanna hemma hos de gamla medan de yngre honor-
na gav sig ut för att spåra bisonoxar i samlad tropp. Det var därför hon vandrat iväg från lägret när ingen såg, för att titta till en fälla hon tillverkat av tallgrenar och lagt ut för en tid sedan: snärjd mellan grenarna låg kaninen och darrade i fällan när hon kom fram, och en obefläckad glädje genomfor henne när hon skar halsen av den.

Hon hade varit så nöjd med sig själv att hon inte lagt märke till stenen . . . Och bara på grund av den enfaldiga försummelsen var hon nu i färd med att klämma ur sig knöl i förtid, utan hjälp. Lyckligtvis halkade ungen genast ur henne och landade mellan hennes ben, en våt salamander. Hon trevade efter den med handen men en inre konvulsion fick henne att vika sig dubbel av smärta. En knöl till . . . ! Den andra ungen damp ner bredvid den första. Utmattad och stödd på armbågarna skar hon med kniven av de violblå tarmarna som ännu förband henne med de nyfödda.

Hon plockade upp de slemtäckta ungarna och höll upp dem, en i varje hand: det var en hona och en hane, och med sina små armar strimmade av tunna ådrors förgreningar sträckte de sig efter henne. Stelfrusen och samtidigt brännhet och förvirrad av ansträngningen betraktade hon dem intresserat. Någonting fruktans-

värt hade hänt henne, det där som de gamla brukade visa om runt eldarna: hon hade fött dubbla barn. Detta var det otvetydiga tecknet för hennes överträdelse. De hungriga, identiska små munnarna slöt sig genast om hennes bröstvårtor och sugrörelsen – som var behaglig och smärtsam på samma gång – lättade på trycket i de sprängfyllda brösten.

I fjärran gav prärievargen skall: natten var på väg i skenande fart. Hon hade överlevt knölfödandet såsom hon tidigare överlevt gomphotherier, kyla, hunger och feber. På nytt vaknade livsdriften i henne, redo och sylvass. Blåsten fick snön att virvla in mellan grottöppningens istappar, vilket påminde henne om att hon måste skyn-da sig. Hon slet loss ungarna från brösten och höll upp dem i ljuset för att återigen syna dem: de var nästan genomskinliga, överlupna av en ytterst tunn behåring. Hon bar in dem längst in i grottan, och med en lekfull eller upptäcktslysten rörelse pressade hon de fyra små blodiga fotsulorna mot grottväggen varpå hon satte sina egna lortiga handavtryck intill. De symmetriska märkena över klippytan gav henne en ögonblicklig känsla av att ha åstadkommit något. Sedan skar hon halsen av dubbelbarnen med samma rena snitt som med kaninen. De gav ifrån sig ett svagt jamande läte innan mörkret slöt sig om dem.

Hon steg ut ur grottan, nu utan knöl, och sprang tillbaka över den snötäckta stäppen.

En åskvädersnatt gick det tjugotvååriga kioskbiträdet Xóchitl Salazar vilse på vägen hem till sin by efter att ha stått en hel arbetsdag och sålt tamales i ett matstånd på Guelaguetzafestivalen. Desorienterad i mörkret och vettskrämd av blixterna som åderbråckslikt förgrenade sig över himlen hamnade hon till sist i grottan. Därifrån försökte hon ringa sin pojkvän, som redan från början motsatt sig att hon ens skulle gå på festivalen. Mobilen hade ingen täckning, men ficklampans blåaktiga sken skingrade det giriga nattdunklet.

Det hon då fick syn på skulle för evigt inpräntas i hennes minne: över hela grottans bakre vägg bildade en serie primitiva målningar en sinnrik, förhistorisk fresk. Motiven överlappade varandra; det var tydligt att de lagts till av olika konstnärer under seklernas lopp. Flickan blev rädd: vad konstverket tycktes illustrera var en förbjuden ordning, en irrlära. Djurens storlek stod inte i proportion till människornas. Några var stora som flodhästar eller elefanter, trots att varken elefanter eller flodhästar någonsin hade skådats i Oaxaca. Dessutom antydde människofigurernas kroppsställningar någonting – hon korsade sig över bröstet två gånger – som påminde om

gruppsexscener. Hon la handen över ett av grottväggens handavtryck: hennes egen handflata passade perfekt innanför den främmande handens konturer.

Det hade nästan hunnit gry när ovädret äntligen drog förbi, och med klänningen dyngsur av regn och gyttja vandrade Xóchitl Salazar tillbaka över fälten, uppfylld av sin nya upptäckt. Men hon fick aldrig möjlighet att berätta för någon vad hon sett. Bakom dörren väntade pojkvännen, galen av svartsjuka och med ett basebollträ i handen. Hon hann knappt uppfatta slaget. Istället föll hon baklänges till marken, där hon blev liggande på rygg med krossad panna och bilden av de märkvärdiga grottmålningarna fastnaglad på näthinnan.

Ljuset bröt fram ur nattdjupet, utan att en enda levande själ såg det. En liten silverflamma av en fingerrings storlek som dök upp från ingenstans. I grottans mitt hejdade den sig plötsligt och ställde sig och hovrade i luften innan den pöste ut och blev flera gånger så stor. I ljusets innamäte avtecknade sig konturerna av en puppa som såg ut att bestå av vatten eller någon annan dallrande substans. Puppen började snurra runt sin egen axel, först sävligt och sedan fortare, ända tills grottan förvandlades till en enda stor kapsel av vibrerande ljus. En paddas kväkande hördes; nedifrån byn steg sångerna till åskgudens ära.

Puppen lösgjorde sig från ljuslågan och svävade ner mot grottans golv. Då vred sig ljuset inåt tills det krympt ihop till ett pyttelitet korn, vilket paddan kastade sig upp mot och slukade. När puppan nådde grottgolvet började den skaka, som i kramp. Den särade sina läppar som en döende fisk, och vid varje ny krampryckning stötte den ur sig ett regn av partiklar i nattmörkret. När den tömt sig vittrade den sönder.

Partiklarna den slungat ut steg och fastnade i grottans tak, där de antingen skulle brytas ner av svampar eller bli uppättna av övervintrande fladdermöss. Med åren utveck-

lade fladdermössen en mutation i sina munnar och nosar som fulländade deras förmåga att uppfatta ljudvågor och på det viset lokalisera insekter. Åkrarna runt den närliggande byn befriades från skadedjuren som ansatt dem och orsakat hungersnöd och dödliga sjukdomar. Skördarna mångdubblades, och med tiden växte byn till ett blomstrande litet imperium: invånarnas textilier och lerkrus med ovanliga former och mönster blev vida berömda, också bortåt de mest avlägsna bysamhällena. Dessutom började man pröva ut ett stavelseskriftsystem med hjälp av glyfer, genom vilket man berättade historien om hur människorna i själva verket var ättlingar till träden i rakt nedstigande led.

Men allt detta välstånd väckte avund bland grannbyarna. En natt, då invånarna sov ruset av sig efter en lång och utsävande fest till åskgudens ära, kom fiendens armé och belägrade dem. Männen mördades eller offrades till de andra samhällenas gudar, kvinnorna togs som slavar och husen och templen brändes ner till grunden. Inom några år var det ingen som kom ihåg vare sig riket eller dess befolkning längre. Allt som återstod av den kortlivade civilisationen var vävkonsten, som hölls levande av de tillfångatagna slaverna och infogades i den segrande kulturens hantverkstraditioner.

De muterade fladdermössen överlevde i flera hundra år genom att under vinterhalvåret hålla till långt nere i grottans virvlande tunnlar, hopträngda i ett gytter av

pyttesmå munnar och spetsiga öron. Så småningom lyckades de manövrera ut alla andra fladdermusarter, men blev sedan själva utrotade i slutet av 1500-talet, på grund av ett virus som färdats ända från Europa i näsan på en dominikanermunk som var på väg till en tribunal där man drev en kätteriprocess mot en grupp zapoteker. Munken hade stannat till för att ta sig en tupplur i svalkan inne i grottan, men förblev under hela återstoden av sitt liv ovetande om konsekvenserna av den ofrivilliga nysning med vilken han råkat väcka sig själv: i drömmen hade han strövat genom de svala innergårdarna i sitt hemkloster i Caleruega medan solen gassade över rosenbuskarna.

Några veckor senare låg hundratals fladdermusskelett utspridda i en matta över grottgolvet, spröda som tallbarr. Ända till det att juliregnen, som det året var våldsamare än vanligt, spolade bort dem.